כפר עולמי · יחידה 3: אי־שוויון מרחבי · חוברת קטנה

פערים במרחב

חוברת תלמיד · **ז׳ רגיל**

שולחן ארוחת ערב, תחנת אוטובוס ושוק – כל אחד מספר על פער.

שם:	כיתה:	תאריך:

מה בחוברת?

1. מושגי מפתח
2. קוראים: כשהמקום מספר על הפער
3. חלק א׳ – מתרגלים מושגים
4. חלק ב׳ – בודקים הבנה
5. חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים
6. כרטיס יציאה ✂

משחקים לשיעור הזה (חידון מהיר, איש תלוי, טריוויה ועוד) באתר: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

יצרה: רוית ראש בן ישי

מושגי מפתח

קראו את המושגים. נשתמש בהם בכל החוברת.

אי שוויון

מצב שבו לאנשים או למקומות יש הזדמנויות, הכנסה ושירותים שונים מאוד.

לדוגמה: לחלק יש בית חולים קרוב, ולחלק לא

פער במרחב

הבדל גדול בתנאי החיים בין מקומות או בין קבוצות אנשים, שאפשר לראות במפה ובנוף.

לדוגמה: שכונה עם רכבת ושכונה בלי אוטובוס

סל מזון

המזון שמשפחה קונה; החלק מההכנסה שהולך עליו מלמד על רמת החיים.

לדוגמה: אורז וקטניות לעומת שולחן מלא

רמת חיים

מידת הרווחה של אנשים לפי הכנסה, מזון, דיור, בריאות, חינוך ושירותים.

לדוגמה: בית מרווח, מזון מגוון ורופא קרוב

סדנת יזע

מקום עבודה שבו עובדים שעות ארוכות, בשכר נמוך ובתנאי בטיחות ירודים.

לדוגמה: מפעל תפירה צפוף בלי אוורור

תבחין

קריטריון קבוע שלפיו משווים בין מקומות, כמו הכנסה, תחבורה, דיור או תעסוקה.

לדוגמה: השוואה לפי זמן הנסיעה לבית החולים

תעשייה מתקדמת

תעשייה ממוחשבת שבה עובדים אנשי מקצוע מיומנים בשכר גבוה ובתנאים טובים.

לדוגמה: מפעל שבבים נקי וממוחשב

כלכלת בזאר

מסחר קטן ולא רשמי של דוכנים ורוכלים, בדרך כלל בלי מסים, ביטוח או פנסיה.

לדוגמה: רוכל שמוכר מטענים בסמטה

קוראים

כשהמקום מספר על הפער

אם נצלם את שולחן ארוחת הערב בבתים בכמה מדינות, נגלה הבדלים גדולים. במשפחה אחת השולחן מלא במגוון מאכלים, ובאחרת יש אורז, קטניות וירק אחד. גם החלק מההכנסה שהולך על מזון שונה: יש משפחות שמוציאות עליו חלק קטן, ויש שמוציאות כמעט חצי. סל המזון מספר על רמת החיים.

פערים רואים גם בתחבורה. בחלק מהערים יש רכבות מהירות ותחנות מוצלות; במקומות אחרים יש שביל עפר, והנסיעה לבית החולים נמשכת שעות. גם בתוך אותה עיר יש שכונות עם קו רכבת קרוב ומכונית לכל משפחה, ולצידן שכונות שבהן מחכים זמן רב לאוטובוס.

גם בעולם העבודה יש פערים. בסדנת יזע עובדים אנשים רבים, לעיתים צעירים מאוד, שעות ארוכות בשכר נמוך ובתנאי בטיחות ירודים. בתעשייה מתקדמת עובדים מהנדסים וטכנאים בשכר גבוה ובסביבה נקייה – ולפעמים שני המקומות מייצרים חלקים של אותו מוצר. כלכלת בזאר – דוכנים ורוכלים בלי ביטוח או פנסיה – יכולה לפעול עשר דקות הליכה ממרכז קניות יוקרתי.

כדי לחקור פערים, גאוגרפים משווים בין מקומות לפי תבחינים קבועים – הכנסה, תחבורה, דיור ותעסוקה. הם שואלים: איפה זה קורה? מה שונה? למה נוצר הפער? ומה ההשלכות על האנשים ועל הסביבה? כך המרחב "מדבר" ומספר על אי שוויון.

חלק א' – מתרגלים מושגים

בחלק הזה נחבר כל מושג להגדרה שלו, ונזהה דוגמאות מהחיים.

1. התאימו: כתבו בריבוע את האות של ההגדרה המתאימה.

1. פער במרחב	**א.** הבדל גדול בתנאי החיים בין מקומות או בין קבוצות אנשים, שאפשר לראות במפה ובנוף.
2. אי שוויון	**ב.** מידת הרווחה של אנשים לפי הכנסה, מזון, דיור, בריאות, חינוך ושירותים.
3. רמת חיים	**ג.** קריטריון קבוע שלפיו משווים בין מקומות, כמו הכנסה, תחבורה, דיור או תעסוקה.
4. סל מזון	**ד.** מקום עבודה שבו עובדים שעות ארוכות, בשכר נמוך ובתנאי בטיחות ירודים.
5. תבחין	**ה.** המזון שמשפחה קונה; החלק מההכנסה שהולך עליו מלמד על רמת החיים.
6. סדנת יזע	**ו.** מצב שבו לאנשים או למקומות יש הזדמנויות, הכנסה ושירותים שונים מאוד.

2. השלימו: לאיזה מושג מתאימה כל דוגמה?

מחסן מילים: תעשייה מתקדמת תבחין סדנת יזע כלכלת בזאר

1. מפעל שבבים נקי וממוחשב – זו דוגמה ל־_____
2. רוכל שמוכר מטענים בסמטה – זו דוגמה ל־_____
3. מפעל תפירה צפוף בלי אוורור – זו דוגמה ל־_____
4. השוואה לפי זמן הנסיעה לבית החולים – זו דוגמה ל־_____

חלק ב' – בודקים הבנה

חזרו לקטע הקריאה. הקיפו את התשובה הנכונה, וסמנו נכון או לא נכון.

1 מה מלמד החלק מההכנסה שמשפחה מוציאה על מזון?

- ◯ א. כמה היא אוהבת לבשל
- ◯ ב. את רמת החיים שלה – ככל שהחלק גדול יותר, ההכנסה נמוכה יותר
- ◯ ג. את גודל הדירה
- ◯ ד. את מספר המכוניות

2 מהו תבחין?

- ◯ א. קריטריון קבוע שלפיו משווים בין מקומות
- ◯ ב. סוג של מפה
- ◯ ג. מילה נרדפת לפער
- ◯ ד. שם של שכונה

3 מה מאפיין כלכלת בזאר?

- ◯ א. מסים, ביטוח ופנסיה לכל העובדים
- ◯ ב. חנויות יוקרה ממוזגות
- ◯ ג. מסחר קטן ולא רשמי בלי ביטוח ופנסיה
- ◯ ד. מפעלים ממוחשבים

4 מה מפתיע בקשר בין סדנת יזע לתעשייה מתקדמת?

- ◯ א. הן תמיד באותה מדינה
- ◯ ב. השכר בהן זהה
- ◯ ג. אין ביניהן קשר
- ◯ ד. לפעמים הן מייצרות חלקים של אותו מוצר במדינות שונות

5 איזו שאלה של גאוגרף עוסקת בגורם לפער?

- ◯ א. איפה זה קורה?
- ◯ ב. למה נוצר הפער?
- ◯ ג. מה הצבע של השכונה?
- ◯ ד. כמה עולה כרטיס?

נכון או לא נכון? אם לא נכון – תקנו בשורה.

1 פערים קיימים רק בין מדינות, לא בתוך עיר אחת.	נכון	לא נכון
2 בסדנת יזע עובדים לעיתים גם צעירים מאוד.	נכון	לא נכון
3 בכלכלת בזאר יש לעובדים פנסיה וביטוח בריאות.	נכון	לא נכון
4 השוואה לפי תבחינים קבועים עוזרת להבין פערים.	נכון	לא נכון

חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים

כאן אין תשובה אחת נכונה. כתבו במשפטים מלאים והסבירו את דעתכם.

1 בחרו שני תבחינים והשוו בעזרתם בין שתי שכונות שאתם מכירים.

2 מה לדעתכם ההשלכות של זמן נסיעה ארוך לבית חולים על תושבי כפר?

3 כתבו מה עשוי להרגיש מוכר בבזאר כשנפתח לידו מרכז קניות, ומה עשויה להרגיש קונה מהשכונה.

התחילו כך: המוכר... הקונה...

כרטיס יציאה – פערים במרחב

גזרו לאורך הקו המקווקו ומסרו למורה. שם: _____

1 שלושה תחומים שבהם רואים פערים: ...

2 תבחין שהייתי בוחר להשוואה: ...

3 שאלה של גאוגרף על פער שראיתי: ...

איך הבנתי? ◯ הבנתי היטב ◯ הבנתי חלקית ◯ אני צריכים/ות עזרה